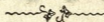

Sam ne vé kaj hoče.

Dramatična gluma v enem i v $\frac{1}{8}$ dejanja.

Poslovenil

Andrejčekov Jože.

Izdalo in založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

V LJUBLJANI.

Natisnola Rozalija Eger.

1870.

O s o b e :

Svojetinski, major.

Kordelija Gorovska, njegova sestra, vdova.

Emilija, }
Tekla, } njihni sestrični.

Ljudevit Prohazka, profesor.

Ivan, sluga.

Igra se vrši v hiši gospé Gorovske.

Soba. Na desnej, levej i v sredi so duri.

PRVI PRIZOR.

Kordelija (vstopi na levej strani). **Tekla i Emilija** (za njo).

Kordelija. Recite, kar hočete, sedaj imam dovolj. Morate se odločiti; ena mora odstopiti!

Emilija. Ali moj Bog! kaj morem za to, da se mi prilizuje?

Tekla. Da mi svojo ljubezen priznava?

Kordelija. To je ravno nesreča; obé si ne more vzeti, a za nobeno se ne more odločiti.

DRUGI PRIZOR.

Ivan. Prejšnje. (Pozneje) **Ljudevit.**

Ivan (vstopi). Milostiva gospa!

Kordelija. Sporočite gospodu, da bi rada ž njim govorila!

Ivan (hladno). To ne gre.

Kordelija. Zakaj?

Ivan. Zato, ker — ker, odpustite milostiva gospa, — ker je še v postelji.

Kordelija. Kaj? V postelji? Saj je že enajst ura.

Emilija. } Še sedaj spi?
Tekla. }

Ivan. Bog varuj, izbudil se je že, ali vstati noče, ker se ne more odločiti, bi li oblekel suktnjo ali kožuh.

Emilija. } Kožuh?
Tekla. }

Kordelija. Kožuh, ko je 16 stopinj gorkote?

Ivan. To je neumno; ali on misli, da bo zvečer hladno, zato hoče tekoj zjutraj obleči kožuh. Imel ga je že na sebi, tu mu pride na enkrat na misel, da bi znalo popoldne deževati; slekel ga je zopet, ter se vlegel v posteljo. Sedaj premišluje na novo, katere — katere — odpustite, milostiva gospa, katere hlače bi oblekel.

Kordelija. To je čudno!

Ivan. Gotovo. Pripravil sem jih dvanajst, različne baže, zimske i letne; enajst jih je poskusil, pri dvanajstih se je zopet vlegel.

Emilija. } To je norec!
Tekla. }

Ivan. Da; to tiči že v krvi cele rodovine: brat mojega gospoda je ravno tak, kakor on. Ko je še na vseučilišči študiral, imel je z nekim študentom prepir, a pozove ga na dvoboj. — Ta se je pa tako nesrečno končal, da je nasprotnik našemu gospodu nos odsekal! On teče k zdravniku Pibrovcu, da bi

mu brž nov nos naredil; tu pa si mislite njegove težave, ko ga zdravnik vpraša, hoče li rimsk, gršk, ali kak drug nos! Celo uro je premišljeval, slednjič se odloči za rimski! Ko mu ga je zdravnik naredil, začne letati po sobi, ter vedno vpije, da noče rimskega, timveč grškega.

Emilija. } To je izvrstno!
Tekla. }

Ivan. A tako so ravnali tudi njegovi pra-očetje. Njegov ded se neki nij mogel odločiti, ali bi umrl, ali ne. — Aha, naš gospod se je oglasil; gotovo je že vstal. Gotovo pride sem. (Duri se odpró, vsi zrejo tje, čakaje da vstopi Ljudevit. Po dolgem čakaniji gre Ivan k durim.) Oh moj Bog, kaj pa počnete, milostivi gospod? Pojdite sem!

Ljudevit (vstopi v velicem kožuhu, ter ostane v sredi). Tukaj sem.

Vsi. V kožuhu!

Ljudevit (v zadregi). Odpustite, drage dame; tekoj oblečem suktnjo. (Odide na desno.)

Ivan. Tu imamo, sedaj obleče zopet suktnjo. (Hiti za njim.) To je danes že tretjikrat.

TRETJI PRIZOR.

Prejšnji (brez Ljudevita i Ivana).

Emilija. Od tega moža, teta, pričakujete odločbe?

Tekla. Ta se nikoli ne odloči.

Kordelija. Primoram ga! Danes pride k nam moj brat, ta to preskrbi.

Emilija. Dvomim.

Kordelija. Bomo videli. Najprej morate ž njim se nekoliko norčevati, da bi se prepričali, katero izmed vaji posebno ljubi. Emilija, ti začneš; ti Tekla pojdeš z manoj v to sobo, kjer bove vse slišale, kar se bode tukaj godilo. Bodi modra, Emilija, a izpelji to dobro, to ti rečem.

Emilija. Ne skrbi teta!

Tekla. Ne pozabi, da sve tvoji nasprotnici, razumeš? A da te pozovem na življenje i smrt.

ČETRTI PRIZOR.

Emilija. (Pozneje) **Ivan.**

Emilija. Bomo videli! Ako se katera izmed naji omoži, moram biti to jaz. Kaj že nij večkrat

klečal pred manoj? Ali mi nij prisegal večno ljubezen? Sploh mi je všeč, ker je sicer ljubeznjiv človek.

Ivan (vstopi). Ali ste sama, gospodična?

Emilija. Da. Kaj dela tvoj gospod?

Ivan. Pred zrcalom stoji, ter si viha lasé.

Emilija. Ali kmalu pride?

Ivan. Tekoj. Ali ne more se odločiti, bi li vzal bel ali črn klobuk.

Emilija. Hahaha! To je smešno. Počakam tedaj!

Ivan. Moj Bog, še sedaj nij zajutrkoval! Ravno mi pride na misel, da stoji kava še na mizi. Prej mu je bila prevročá, sedaj pa mu bode zopet premrzla. (Odide skozi srednje duri.)

PETI PRIZOR.

Emilija. (Tekoj potem) **Ljudevit.**

Emilija. Bog pomagaj! To bode lep zakon! Vendar upam, da postane pod mojim poveljstvom kmalu krotak. Kje se neki mudi tako dolgo? Moram pogledati. (Gleda skozi ključavnično lukno.) Nič ne vidim!

Ljudevit (med tem vstopi skozi srednje duri, imajoč na glavi črn, a v roki zadaj bel klobuk. Ostala obleka je nevkusna).

Emilija (se ozré, ter vsklikne). Ah!

Ljudevit (se vstraši). Moj Bog! Odpustite gospodična, če vas motim; nočem vam biti na poti; se priporočim. (Hoče iti.)

Emilija (ga zadrži). Ostanite, gospod! Zakaj bežite? Pojdite sem, a recite mi: ali niste bili ravnokar v tej sobi?

Ljudevit. Da, bil sem tam.

Emilija. Zakaj ste prišli tedaj skozi te duri? Saj ima ta soba samo en vhod.

Ljudevit. O prosim, ima dva vhoda.

Emilija. Dva?

Ljudevit. Kaj pak; ker se nisem mogel odločiti, iti skozi te duri, skočil sem skozi okno.

Emilija. Skozi okno?

Ljudevit. Da, hotel sem iti na vrt; tam pa sem si premislil, a šel sem raji sem.

Emilija. To je originalno. Zakaj pa držite svoj klobuk v roki?

Ljudevit. Zato ker imam že enega na glavi. Ali vam je všeč, gospodična?

Emilija. Čudno vprašanje! —

Ljudevit. Menim, če vam je bolj všeč črni ali beli; ali če je lepši beli, nego črni.

Emilija. Oprostite gospod, ali vam ne manjka nekoliko tu-le? (Pokaže na čelo.)

Ljudevit. Mogoče. Dovolite, naj denem raji belega na glavo. (Sname črni klobuk, ter ga položi na mizo.)

Emilija. Kakor hočete. Ali se nočete vsesti, gospod?

Ljudevit. Ne, zahvalim, gospodična! — Vendar dovolite, bom se vsedel! (Vsede se, na enkrat plane kvišku.) Prosim tisočkrat za odpuščenje, pozabil sem palico. (Hoče oditi.)

Emilija. Počasi, gospod! Tako mi ne uidete. Pa čemu vam bode palica pri meni? Vsaj ne —? (Mahne z roko, kot bi hotla vdariti.)

Ljudevit. Sam ne vem; pa človek ne more nikoli vedeti —

Emilija. Molčite a vsedite se. — Prosim, vsedite se.

Ljudevit (boječe). V imenu Božjem. Že sedim.

Emilija (ga gleda koketno). Govorite, gospod — ali sem vam všeč?

Ljudevit (se boječe ogleduje, ter vmika na sedežu). Še tega manjka!

Emilija. Slab poklon zame. Zakaj pa se umičete? Se me mar bojite?

Ljudevit. Ne, prosim!

Emilija. Nu, dobro. — Sedaj mi pogledite v oči!

Ljudevit (boječe). V oči, gospodična? Tega ne zamorem.

Emilija. Zamorete, le poskusite! (Sede bliže k njemu.) Nu?

Ljudevit. Ali mora to biti?

Emilija. Kaj pa da!

Ljudevit. Dobro, poskusil bom. (Pogleda jo, ter plane kvišku). Bog nebeški! Tega ne izdržim.

Emilija (ga sili, naj sede). Vsedite se, gospod! Tako. — Zakaj pa mi ne morete gledati v oči? Kaj?

Ljudevit. Ker se bojim, da bi me vaše oči ne prebodle.

Emilija. Bodite brez skrbi! Sedaj pa mi podajte roko.

Ljudevit. Roko? Ali mora to biti, gospodična?

Emilija. Kaj pa da, bodem vam prerokovala. Povedala vam bom, če se boste kmalu oženili.

Ljudevit (se vstraši). Jaz ženil? Bog varuj, to nij mogoče!

Emilija. Kdo vé? Pokažite roko!

Ljudevit. Desno ali levo?

Emilija. Katero hočete.

Ljudevit. Tedaj to — pri — srcu; ne raji dam desno.

Emilija (mu gleda na roko). Vidite tukaj križ? A tukaj zopet —

Ljudevit (v hudi zadregi). Dovolite — premislil sem si. Tu imate raji levo. (Poda jej levo roko.)

Emilija. Blaženi ste!

Ljudevit (sam s seboj). Gotovo dobim mrzlico!

Emilija (kaže na roko). Tu imate; vi se oženite!

Ljudevit (plane kvišku). Jaz se oženim? Po meni je! (Se zgrudi na stol.)

Emilija. Tudi vém, kakšna je vaša nevesta. (Gleda mu na roko.)

Ljudevit. Ali res? Vsaj nij beloglava?

Emilija. Da, taka je. — Ima krasne rumenkaste lasé a plave oči.

Ljudevit. Svet križ Božji, te nočem.

Emilija. Morate, tukaj stoji tako!

Ljudevit. Moram? Bomo videli. (Pogleduje Emilijo.) Vi imate črne lasé a črne oči! Jaz sem vaš! — (Pade pred njo na kolena.)

ŠESTI PRIZOR.

Tekla i Kordelija (z desne strani). **Prejšnja.**

Tekla. Kaj vidim?

Kordelija. On kleči pred njo!

Tekla. To je sramota!

Emilija. Izvrstno se mi je poneslo!

Ljudevit (plane kvišku). Sv. Avguštín! Vse je proč.

Kordelija. Gospod! Našla sem vas na kolnih pred mojo sestrično. Pravico imam vas vprašati, jo li mislite vzeti za ženo. Pričakujem vaše odločbe v svoji sobi. Pojdite dekleti!

Tekla. Dovolite mi teta, spregovoriti s tem gospodom nekaj besedi.

Ljudevit. Ta tudi? Sedaj pa Bog pomagaj!

Emilija (odhajaje). Pomnite na svojo prisego, gospod!

Ljudevit (se zgrudi na stol, izvleče mesto robca nočno kapo, ter si briše pot iz čela). Še tega je manjkalo, to bo moja smrt.

Kordelija. Pojdi, Emilija! (Odide z Emilijo.)

SEDMI PRIZOR.

Tekla. Ljudevit.

Tekla (prime Ljudevita za roko, vleče ga spred, ter govori afektirano). Ha! Nezvesti!

Ljudevit (sam s seboj). Sv. Hilarij, pridi mi na pomoč!

Tekla (izvleče pismo, ter začne čitati).

Kolikor cvetic na zemlji,

Kolikor na nebu zvezdic,

Tolikrat te poljubujem —

Ljudevit (se spomni). Bog nebeški, to je moje pismo.

Tekla. Kolikor pod nebom ptičic

Tebi pesmice prepeva,

Toliko — — — —

Ljudevit. Že dosti, že dosti! O deva nebeška! (Pade pred njo na kolena.) Tu me imaš, tvoj sem!

OSMI PRIZOR.

Emilija (pride skozi srednje duri). **Prejšnja.**

(Ves ta prizor se mora naglo vršiti.)

Emilija. Kaj vidim?

Ljudevit (sam s seboj). Sedaj bo počilo.

Emilija (ga prime za roko). Nezvesto srce, tedaj ste me ogoljufali?

Ljudevit. Da!

Tekla (ga prime za drugo roko). Kaj mi niste prisegali večne ljubezni?

Ljudevit. Da!

Emilija. Kaj niste klečali pred menoj?

Ljudevit. Se ve da!

Tekla. Ali me niste imenovali svojo boginjo?

Emilija. A mene tudi?

Ljudevit. Da!

Tekla. Ha, nezvesti!

Emilija. Ha, izdajavec!

Ljudevit. Lepa hvala!

Emilija. Ali mi niste prisegali večne ljubezni?

Ljudevit. Da, da! Ali prosim, pustite me.
Emilija. Prej ne, da naji zaslišite.

Tekla. Mene prej!

Tekla. } Naji obé!
Emilija. }

Ljudevit. Govorite tedaj!

Tekla (kaže pismo). Ali mi niste delali pesmic?

Emilija (tudi kaže pismo). Nijmam li črno na belem?

Tekla. Jaz tudi.

Emilija. } Obedve!
Tekla. }

Ljudevit. To je moja poslednja ura.

Tekla. } Ali niste rekli, da ste moj?
Emilija. }

Ljudevit. O moj Bog!

Obé. Tedaj ste naji obé ogoljufali?

Ljudevit. Kaj počnem? V lepe zanjke sem zašel!

Obé. Molčite?

Ljudevit (brez sape). Da!

Tekla. Maščevanje tebi, nesramnež!

Emilija. Maščevanje tebi, nezvesti!

Ljudevit (se jima izvije). Zrak, čvrsti zrak, sicer se zadušim! Se lepo priporočim. (Odide.)

Obé (bežite za njim). Stojte, tako nama ne uide!

Ljudevit (se vrne, gre k mizi, vzame črni klobuk,

ter dene tje belega). Blagovolite odpustiti, krasni dami. Dovolite mi vzeti svoj beli klobuk. (Hiti skozi srednje duri, ter naleti na majorja, za katerim gre Kordelija.)

DEVETI PRIZOR.

Major. Kordelija. Prejšnji.

Major. Strela, kaj pa se godi tukaj?

Emilija. { Stric, prav da pridete.
Tekla. }

Major. Aha, že vém! To je najbrž oni gospod, ki si misli vzeti eno izmej vaji za ženo; nij li res?

Ljudevit. Se ponižno priporočim!

Major. Stojte! Niti stopinje ne! (Pelje ga spred.)
Mene ne boste ogoljufali.

Ljudevit. Se moram mar tudi z vami oženiti, gospod?

Major. Z manoj ne, ali z eno mojih sestričin.

Ljudevit. Bog mi bodi milostiv!

Major. Kateri je priznal ljubezen?

Obé. Meni.

Major. Obema? Tri sto bomb i granat! Ali je res?

Ljudevit. To se pravi -- ne popolnoma --

Major. Tekoj se prepričamo! (Deklicama.) Kateraj je pisal zaljubljena pisma?

Obé (kažeta mu pisma). Meni!

Major. Strela! To ti je cel zvezek pisem! (Kaže jih Ljudevitu.) Ali ste pisali, gospod, ta pisma?

Ljudevit. Da — da, — ali doslej se še nijsem odločil.

Major. Še ne? Tedaj storite to brž. (Deklicama.) Katera ga ljubi?

Obé. Jaz!

Ljudevit (skuša pobegniti). To ti je lepa reč. Dovolite mi oditi.

Major. Stojte! Niti z mesta ne. Izvolite si eno, ali pa ste mrtvi. (Deklicama.) Pojdita sem, on se vstopi med vaji, ter si izvoli eno. (Izdere sabljo.) Ne ganite se, sicer skusite, kaj je ta sablja!

Ljudevit (si briše pot z nočno kapo). Sv. Miklavž, to je moja zadnja ura!

Major. Govorite, katero hočete?

Ljudevit. Za Kriščevo voljo! Nijsem še pripravljen.

Major. To nam nič mar. Govorite! Ali brž, brž.

Ljudevit. Sv. Krišpin! Danes je petek; to je nesrečen dan! Danes se ne morem odločiti.

Major (mu položi sabljo na prsi). Brž, katero? Sicer vas prebodem.

Ljudevit. Stojte! Nu — tedaj — Emi — Major. Emilijo?

Ljudevit. Ne, sem se zagovoril.

Major. Grom i strela! Sedaj imam dovolj. Govorite sicer —

Ljudevit. Kaj počnete? Saj me boste prebodli! Nu — tedaj — Teklo; ne — za Boga, Emilijo, — ne, Teklo. — Ah, jaz ne morem.

Major. To vam vse nič ne pomaga. Eno morate vzeti.

Vsi. Govorite — govorite!

Ljudevit. Nu tedaj, v imenu Božjem! Emilijo — ne, Teklo — ah, sem že preboden! Tekla — vaš sem.

Kordelija. Izvrstno, brate, to si dobro izpeljal!

Emilija (se zgrudi na stol). To bo moja smrt!

Major. Dobro, gospod profesor! Za štiri tedne bo svatba. Ali ste zadovoljni?

Ljudevit. Moram, če nočem biti preboden. O, jaz revež! To imam sedaj, ker se nijsem mogel odločiti! (Zagrinjalo polagoma pada; po kratkem prestavku se zopet vzdigne; Ljudevit stoji sredi odra zamišljen.) Napačno sem storil. Emilija bi bila vendar bolj pripravna zame.

(Zagrinjalo se zopet polagoma spušča.)

Konec igre v $\frac{1}{8}$ dejanja.

(Ako pokliče občinstvo Ljudevita, vzdigne se zagrinjalo a Ivan pride.)

Ivan. Moj gospod prosi odpuščenja. Ne more se odločiti, ali bi se prišel zahvalit, ali ne.

(A če zopet kličejo, pride **Ljudevit** ter reče:)

Dovolite, vzamem vendar le beli klobuk. (Vzame klobuk ter odide.)

(Zagrinjalo se spusti.)

